

עפ"ג 13609/07/22 - מדינת ישראל נגד חנן בוכבזה

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

לפני כבוד סגן הנשיאה, השופט אליהו ביתן
כבוד השופט יובל ליבדרו
כבוד השופטת פאני גילת כהן
המערערת:
נגד
המשיב:
חנן בוכבזה (אסיר)
מדינת ישראל

נוכחים:

ב"כ המערערת, עו"ד ספיר אלון

המשיב ובא-כוחו, עו"ד אשר אוחיון

מהות הערעור - ערעור על החלטת כב' השופטת שרה חביב, בית משפט השלום באר-שבע מיום 25.05.22 בת.פ.
5222-08-17

פסק דין

המשיב הורשע לאחר שמיעת ראיות ב- 170 עבירות של ניכוי מס תשומות ללא מסמך, לפי סעיף 38 בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: "חוק המע"מ"), במטרה להתחמק או להשתמט מתשלום מס בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 117(ב)(5) יחד עם סעיף 117(ב)(3) בחוק המע"מ; וב- 111 עבירות של קיום או הרשאה לאחר להכין או לקיים פנקסי חשבונות כוזבים או רשומות אחרות כוזבות, במזיד, בכוונה להתחמק מתשלום מס, לפי סעיף 220(4) בפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961.

כתב האישום כלל ארבעה אישומים המתייחסים לשנות המס 2009, 2010, 2011, 2013, 2014.

המשיב, עוסק מורשה, שימש כדירקטור, בעל מניות ומנהלן הפעיל של הנאשמות 2, 3 ו- 4, חברות שהתאגדו ונרשמו כדין כחברות בעירבון מוגבל וכעוסק מורשה בתחום הבניה .

בתקופה שבין חודש אפריל 2009 ועד חודש פברואר 2010, המשיב הגיש למנהל מכס ומע"מ 11 דוחות תקופתיים, בהם ניכה מס תשומות על סמך 60 חשבוניות מס פיקטיביות שמס התשומות שנוכה בגין בדוחות התקופתיים עומד על 927,421 ₪.

בתקופה שבין חודש פברואר 2010 ועד חודש ינואר 2011, המשיב ונאשמת 2 הגישו למנהל מכס ומע"מ 12 דוחות תקופתיים, בהם ניכר מס תשומות על סמך 51 חשבוניות פיקטיביות שמס התשומות שנכסה בגין בדוחות התקופתיים עומד על 984,006 ₪.

בתקופה שבין חודש אפריל 2013 ועד חודש דצמבר 2013, המשיב ונאשמת 3 הגישו למנהל מכס ומע"מ 9 דוחות תקופתיים, בהם ניכר מס תשומות על סמך 46 חשבוניות מס פיקטיביות שמס התשומות שנכסה בגין בדוחות התקופתיים עומד על 883,010 ₪.

בתקופה שבין חודש אפריל 2013 ועד חודש יולי 2014 המשיב ונאשמת 4 הגישו למנהל מכס ומע"מ 9 דוחות תקופתיים, בהם ניכר מס תשומות על סמך 13 חשבוניות מס פיקטיביות שמס התשומות שנכסה בגין בדוחות התקופתיים עומד על 312,760 ₪.

ובסך הכל 170 חשבוניות מס פיקטיביות בסך כולל של כ- 22 מיליון ₪, שהמע"מ אשר נגרע מקופת המדינה בגין עומד על כ- 3.1 מיליון ₪.

התביעה טענה למתחם עונש הנע בין 30 ל- 50 חודשי מאסר בפועל, מתחם קנס הנע בין 300,000 ל- 600,000 ₪, ומאסר על תנאי בטוח שבין 10 ל- 18 חודשי מאסר, ועתרה להטיל על המשיב עונשים ברף העליון של המתחמים שהוצגו והתחייבות להימנע מעבירה.

ההגנה עתרה להתחשב בנסיבותיו האישיות של המשיב ובהליך הטיפול בו שולב, לסטות ממתחם העונש ההולם בשל שיקולי שיקום, ולא להטיל על המשיב מאסר של ממש, ולכל היותר תקופת מאסר קצרה.

שירות המבחן ערך תסקירים על המשיב. צוין בהם שהוא אב לשלושה ילדים בגילאים 12-16. גרוש משנת 2014, על רקע ניהול אורח חיים שולי. צוין שהמשיב גדל בסביבה משפחתית שלא סיפקה את צרכיו ולא היוותה גורם מכוון עבורו. נשר מלימודים על רקע בעיות התנהגות והפרעת קשב וריכוז, נשר משירות צבאי בשל סעיף אי התאמה, לאחר שהתקשה לקבל את סמכות מפקדיו, וריצה מספר מאסרים צבאיים. ובהמשך חבר לחברה שולית, התמכר לסמים וניהל אורח חיים שולי והתמכרותי. לדבריו, מקפיד על קשר עם ילדיו ועל תשלום מזונות. נתון בחובות בהיקף של כ- 2.5 מיליון ₪. והוכרז פושט רגל. שלוש החברות נשוא כתב האישום נסגרו בשנת 2018 לאחר ביצוע העבירות ולאחר שהמשיב שקע בחובות. בין השנים 2018-2020 עבד כשכיר כמנהל פרויקטים בחברה קבלנית. ולאחר מכן ועד למועד עריכת התסקיר מיום 5.5.2021 נמצא בחל"ת. צוין שהמשיב החל להשתמש בסמים בגיל 19. תחילה עשה שימוש בסמים קלים והדרדר לסמים כמו LSD ואקסטזי. במהלך נישואיו הצליח להימנע משימוש בסמים, ולאחר גירושיו חזר לשימוש אינטנסיבי יותר. במהלך שנת 2019 השתלב בטיפול פסיכולוגי פרטני בניסיון להיגמל מסמים, אותו הפסיק כעבור כשלושה חודשים מתוך קושי כלכלי ומתוך תחושה שהטיפול אינו מועיל לו וחזר להשתמש בסם. תיאר כי במרץ 2021 חלה הדרדרות במצבו הנפשי וחש שאינו מצליח להפסיק את השימוש בסמים לבדו והחליט להיעזר בגורם מקצועי. ביום 26.04.2021 השתלב בהליך גמילה מסמים בקהילה הטיפולית "בראשית". דווח על שיתוף פעולה מלא הן בקבוצות טיפוליות והן בשיחות פרטניות, ועל כך שהמשיב נרתם לטיפול ונתרם ממנו. בנוסף ביום 10.7.2021 הוחלט להוסיף טיפול תרופתי אנטי דכאוני/ חרדתי. ב- 01.08.2021 עזב את הקהילה הטיפולית ושולב במהלך חודש ספטמבר 2021

במרכז טיפול לנפגעי סמים באשדוד, ובמקביל שמר על קשר עם המרכז הטיפולי "בראשית". דווח על שיתוף פעולה מלא של המשיב עם גורמי הטיפול, אך בשל מצבו הנפשי המורכב, הוא שולב בקהילה הטיפולית "הדרך" בצפון הארץ. מדיווחי הקהילה הטיפולית עלה שהמשיב השתלב באופן מלא, בלט בתפקודו, סיים בהצלחה את שלב האשפוזית וצפוי להתחיל את טיפול הגמילה. שירות המבחן שקל את גורמי הסיכון והסיכוי במצבו של המשיב, כמו גם את העובדה שהמשיב לא נטל אחריות על מעשיו. עמד על הצורך של המשיב בטיפול ועל ההליך הטיפולי בו הוא שולב. ציין שלא נפתחו למשיב תיקים נוספים. והמליץ להטיל על המשיב צו מבחן למשך שנה, צו של"צ בהיקף של 200 שעות ומאסר על תנאי.

בית המשפט עמד על הערכים המוגנים בעבירות שהמשיב ביצע ועל מידת הפגיעה בהם כאן; על נסיבות ביצוע העבירות; ועל מדיניות הענישה הנוהגת- תוך שהפנה לפסיקה. וקבע שהמתחם שהוצע על ידי התביעה, הנע בין 30 - 50 חודשי מאסר בפועל הולם את העבירות בנסיבותיהן, ולצדו יש להטיל קנס בסכומים שבין 5% ועד 10% מסכום המחדל, ומאסר על תנאי. אשר לעונש ההולם, בית המשפט עמד על הליך הגמילה שעבר המשיב והטיפול בו שולב ומצא שעניינו של המשיב מצדיק להטיל עליו עונש תוך חריגה מהמתחם שנקבע. צוינו שיקולים נוספים, וביניהם הפגיעה של העונש במשיב ובמשפחתו, עברו הפלילי, מצבו הנפשי, עמדתו ביחס לעבירות שביצע, וחלוף הזמן מעת ביצוע העבירות. ובסופם של דברים, בית המשפט קבע כי יש לחרוג ממתחם העונש שנקבע, אך לא ניתן להימנע מהטלת מאסר, והטיל על המשיב שנת מאסר בפועל, 8 חודשי מאסר על תנאי על כל עבירת פשע לפי פקודת מס הכנסה או חוק המע"מ, וקנס בסך 50,000 ₪ או חמישה חודשי מאסר תחתיו.

מכאן הערעור.

המערערת טוענת שהעונש שהוטל על המשיב מקל עמו יתר על המידה ואינו הולם את חומרת העבירות בנסיבותיהן ואת מידת אשמו של המשיב. וטוענת שבית המשפט העניק משקל יתר לנסיבותיו האישיות של המשיב ולהליך השיקומי שלו. טוענת, שמדובר ב- 170 עבירות, בשווי כולל של מעל לשלושה מיליון ₪. המשיב לא לקח אחריות על מעשיו ולא פעל כדי להסיר או לצמצם את מחדלו. ועונשי המאסר המוטלים בעבירות דומות חמורים משמעותית מזה שהוטל על המשיב. טוענת שלמשיב הרשעה קודמת על עבירות מס הכנסה והרשעה בעבירה של החזקת סמים לשימוש עצמי. ואת העבירות המאוחרות יותר ביצע לאחר שבעבר נחקר על עבירות דומות. אשר לפוטנציאל השיקום של המשיב, טוענת כי בעיית התמכרות המשיב לסמים לא נטענה לאורך ההליך והועלתה רק בשלב הטיעונים לעונש, ואין לה קשר לביצוע העבירות, ואף המשיב טען בחקירותיו שעבד ופעל בצורה מסודרת וחוקית, ולא מדובר בחשבוניות פיקטיביות. ומוסיפה כי ממילא בית המשפט הטיל על המשיב עונש מאסר, כך שבפועל ההליך הטיפולי בו היה משולב בקהילה, הופסק. והיא עותרת לקבל את הערעור ולהטיל על המשיב 50 חודשי מאסר בפועל.

ב"כ המשיב טען כי גזר הדין של בית המשפט קמא מקיף ויסודי, והמותב שגזר את דינו של המשיב דן באופן תדיר בעבירות מס, ובדרך כלל מטיל עונשים חמורים מאלה שהוטלו על המשיב, כך שבעניינו של המשיב, מצא בית המשפט נסיבות המצדיקות לחרוג מן הכלל. טען כי הקשר בין התמכרותו של העותר לסמים לביצוע העבירות הוכח בבית המשפט קמא, וקביעת בית המשפט בהקשר זה התבססה גם על התרשמותו הישירה מהמשיב. הפנה למכתבים מטעם הפסיכולוג והפסיכיאטר שטיפלו במשיב, בהם תואר מהלך ההתמכרות שלו, ומהם ברור שבתקופה המדוברת בין

2009-2014 הוא היה מכור לסמים באופן שהשימוש היומי שלו היה באלפי שקלים. וטען שהדברים עולים גם מדברי עדי ההגנה שהעידו במסגרת הטיעונים לעונש ובמסמך שהוגש מ"בראשית". טען כי נסיבות חייו של המשיב מורכבות והוא השתדל במהלך חייו לשמור על אורח חיים מיטיב. טען כי עברו הפלילי כולל שתי הרשעות, האחת בעבירה של אי הגשת דו"ח והשנייה בעבירה של החזקת סם. הוסיף שבמשך שנים המשיב תרם לחברה על ידי תשלום מיסים בסכומים גבוהים והייתה לו פעילות ענפה כאיש מקצוע טוב. עוד טען, כי השפעת העונש על המשיב קריטית הן ביחס למצבו והן ביחס למצבו של ילדיו. ובהקשר זה הגיש מסמך שכתבה גרושתו של המשיב ביחס למצבו המורכב והקשה של ילדיו. וציין כי עד היום ילדי המשיב אינם יודעים שאביהם במאסר. טען כי עניין התמכרותו של המשיב לא הועלה במהלך המשפט טרם הכרעת הדין, משום שגרסתו הייתה שהוא עבד באופן שאינו מסודר, ולא הצליח להשיג את כל המסמכים התומכים בטענותיו לפיהן מדובר בעסקאות אמת. וכן משום שהעיתוי להעלות נסיבות מקלות לביצוע העבירות הוא שלב הטיעונים לעונש, וממילא נתון זה לא היה מסייע להגנת המשיב בשלב בירור האשמה. הוסיף שהמשיב ניסה להוכיח את טענותיו, ובית המשפט קמא דחה אותן, וקבע את שקבע, והמשיב מצא לנכון שלא לערער על הכרעת הדין, ויש בכך משום לקיחת אחריות על אופן התנהלותו. עוד טען, כי בית המשפט קבע כי "שוכנע" בכך שיש קשר בין התמכרות המשיב לסמים לביצוע העבירות, ומדובר למעשה בקביעה המתייחסת לממצאי מהימנות, בהם בתי משפט של ערעור ממעטים להתערב. הוסיף שמדובר בעבירות ישנות. שהמשיב מצוי בהליך טיפולי משמעותי. ולהחלטת בית המשפט תהיה השפעה מכרעת ביחס להמשך השיקום שלו. טען שהעונש שהוטל על המשיב חמור בהרבה מהעונש שהוצע על ידי שירות המבחן. ולמעשה בית המשפט קמא איזן בין כל השיקולים הרלוונטיים והטיל על המשיב עונש מאוזן. הוסיף כי התביעה עצמה הסכימה לקבל על המשיב תסקירים שליוו את ההליך הטיפולי שלו. והפנה לפסק דין עליו הסתמכה התביעה בטיעוניה, בו בנסיבות מעשה דומות של ביצוע העבירה הוטלו 24 חודשי מאסר על מי שנתונו האישיים אינם מיוחדים ומורכבים כשל המשיב. לסיום, טען כי ערכאת ערעור אינה ממצה את הדין, וביקש לדחות את הערעור בהיות גזר הדין שקול ומאוזן.

קראנו את כל החומרים הנוגעים לענין ושמענו את טיעוני הצדדים והחלטנו לקבל את הערעור.

הכרעת הדין הארוכה והמפורטת, מתארת התנהלות שיטתית מתמשכת של המשיב, בגדרה המשיב דאג לקבל חשבוניות מס פיקטיביות שחלקן היו גם מזויפות, והוא דיווח לשלטונות המס על הסכומים המופיעים בהן כאילו היו תשומות שהחברות שהוא היה בעל מניות בהן ומנהלן הוציאו במסגרת פעילותן כתשלום על שירותים טובין. וכך החברות זוכו שלא כדין בסכומי התשומות שהופיעו בחשבוניות הפיקטיביות.

התופעה של שימוש בחשבוניות מס פיקטיביות להגדלת התשומות המביאה בעקבותיה הפחתה בתשלומי המס, הפכה זה מכבר לתחום עברייני בפני עצמו, המניב לעוסקים בו סכומי עתק בקלות ובפשטות וגורם למדינה הפסדים בקנה מידה עצום. ניתן לומר שהמדובר במכת מדינה של ממש.

"אין צורך להכביר מילים אודות חומרת המעשים שנועדו להונות את רשויות המכס ומע"מ, והנזק הרב שעבירות כגון דא טומנות בחובן לכלכלת המדינה, ולמגוון ההיבטים החברתיים הנוגעים בנטל תשלום המיסים. עבירות אלו הן בבחינת שליחת יד לקופה הציבורית ופגיעה במשק המדינה, יש בהן כדי לשבש את מנגנון גביית המיסים ולערער כפועל יוצא מכך את אמון הציבור בערך השוויון בנשיאה בנטל המיסים...הדברים נכונים במיוחד כאשר נעשה שימוש בחשבוניות פיקטיביות, שהשימוש בהן הפך זה מכבר למכת מדינה". (ע"פ 2636/12 עזבון המנוח יהושע שלוש ז"ל ואח' נ' מדינת

ישראל (05.03.2013))

המשיב השתמש ב- 170 חשבוניות מס פיקטיביות, בסכום כולל של כ- 22 מיליון ₪, שמס התשומות שנוכה בגין עומד על למעלה מ-3.1 מיליון ₪.

המשיב ביצע את העבירות כדרך שגרה, על פני מספר שנים. לאחר שמעשיו התגלו, כפר באחריותו, טען שהחשבוניות מבטאות עבודות שבוצעו בפועל עבור החברות שבבעלותו, והציג תירוצים שונים לחוסר התייעוד המתבקש במערכת הנהלת החשבונות. ובסופו של דבר המשיב והחברות לא שילמו למדינה את חובם והמחדלים לא הוסרו.

מדיניות הענישה הנוהגת בעבירות המס החמורות, בנסיבות כבענייננו, מתמקדת בשיקולי הגמול וההרתעה ונותנת משקל קטן יחסית לנסיבות הנאשם.

"בהלכותיו של בית משפט זה הובהר פעמים רבות, כי נוכח פגיעתה הקשה של עבריינות המס במשק, בכלכלה, במגוון היבטים חברתיים הנוגעים לנטל תשלום המיסים, ואף בשל הקושי הרב שבחשיפתה, יש לנקוט ביד קשה בטיפול בעבירות אלה ולהעניק משקל מיוחד להיבט ההרתעתי של העבריינים, במסגרת שיקולי הענישה... חמורה יתרה נודעת להעלמות מס באמצעות חשבוניות פיקטיביות, הואיל והן מאפשרות לגזול מהקופה הציבורית סכומי עתק. באופן טבעי, מהוות הוצאתן והפצתן של חשבוניות אלה, מרכיב מרכזי בשרשרת העבריינית ומעשים אלה הפכו זה מכבר למכת מדינה". (רע"פ 5823/09 באשתי נ' מדינת ישראל (17.08.2009))

המשיב נחקר לראשונה אודות התנהלותו מול רשויות המס בנושאים דומים לאלה עליהם הובא לדין, כבר בשנת 2011, אך למרות זאת הוא לא נרתע והמשיך במעשיו גם בשנים שלאחר מכן.

חומרת מעשי העבירות של המשיב בנסיבותיהם ומידת אשמו של המשיב כמו גם הנסיבות הקשורות בביצוע העבירות, הצדיקו לפחות את מתחם העונש ההולם שהתביעה עתרה לו ובית המשפט אימץ. דהיינו 30 עד 50 חודשי מאסר בפועל.

המשיב לא לקח אחריות על מעשיו, אפילו לא ברמה ההצהרתית, והמשיך לטעון כי החשבוניות שהגיש חוקיות ומשקפות שירותים שבוצעו ושהמדובר בסך הכל באי סדרים דיווחיים טכניים. ובוודאי שלא שילם את סכום הכסף שנמנע מהמדינה, בהיקף של כמה מיליוני שקלים.

רק אחרי מתן הכרעת הדין המשיב החל בטיפול בנושא השימוש שלו בסמים, והעלה טענה חדשה הקושרת בדרך כזו או אחרת את עבירותיו לשימוש בסם. טענה זו רחוקה מלהרשים. המשיב תיאר לכל אורך הדרך, בחקירותיו ובעדותו בבית המשפט, פעילות כלכלית אינטנסיבית שלו בתחום הבניה, כולל הפעלת עובדים וקבלני משנה רבים וביצוע עבודות בו זמנית במספר אתרים, תוך גלגול מחזורי כספים משמעותיים. וגם בזמן האחרון יחסית, כעולה מתסקיר שירות המבחן מיום 1.11.2021 הוא עובד בחברת בניה במספר פרויקטים במקביל. תיאור זה איננו עולה בקנה אחד עם טענה

להתמכרות קשה לסמים. בנוסף לכך, המשיב עצמו לא טען בשום שלב במהלך חקירותיו ברשויות המס ובעדותו בבית המשפט שאי הימצאות המסמכים המתעדים את העסקאות שבגינן הוא קיבל את החשבוניות נובע מהשימוש שלו בסמים, למרות שאם כך היו פני הדברים היה מתבקש שהוא יעלה את הטענה בשלבים האלה. מכל מקום, הקשר בין השימוש בסם לעבירות נראה על פניו רופף אם בכלל.

בנסיבות המתוארות, המשקל שבית המשפט נתן לנושא השימוש בסם של המשיב ולטיפול שהוא עבר בהקשר זה, גדול מהראוי. והעונש שנקבע למשיב מפר את האיזון המתבקש בין שיקולי הענישה השונים, ובניגוד למדיניות הענישה הנוהגת נותן בכורה לנסיבות המשיב על חשבון שיקולי הגמול וההרתעה, מבלי שהנסיבות יצדיקו זאת.

"כבר נפסק, לא אחת, כי בעבירות כלכליות- בכלל, ובעבירות מס- בפרט, גובר משקלם של האינטרס הציבורי שבהחמרה בענישה ושל שיקולי ההרתעה, על פני נסיבותיו האישיות של הנאשם". (רע"פ 5308/18 נאסר ג'בארין נ' מדינת ישראל (18.07.2018))

מכלול הנתונים הנוגעים לשיקולי ענישת המשיב מצדיקים להטיל על המשיב עונש ברף האמצעי של המתחם שנקבע.

עם זאת, בהתחשב בנסיבותיו של המשיב ובהליך השיקומי שלו; בחלוף הזמן מאז ביצוע העבירות - הגם שכפירת המשיב, שהסתברה כבלתי מוצדקת, הצריכה בירור התיק שמטבע הדברים ארך זמן; בנסיבותיו האישיות והמשפחתיות שתוארו בהרחבה על ידי בא כוחו; ובכלל לפיו ערכאת הערעור אינה ממצה את הדין; ובמידה מסוימת לפנים משורת הדין ומתוך רצון לעודד את המשיב להמשיך בדרך השיקומית שבה החל; מצאנו לקבל את ערעור המדינה מבלי למצות את הדין עם המשיב.

אנו מעמידים אפוא את תקופת המאסר בפועל של המשיב על 24 חודשים, בניכוי ימי מעצרו. יתר הוראות גזר הדין יעמדו בעינם.

בשולי פסק הדין אנו מוצאים לנכון להתריע על הצורך הדחוף בטיפול מערכתי יעיל בתופעת השימוש בחשבוניות פיקטיביות, הכרוכה בפגיעה משמעותית בכלכלת המדינה והיא בעלת השלכות גם על הקשרים בין פשיעה מאורגנת לפעילות כלכלית לגיטימית, המהווים בפני עצמם מקור לדאגה.

ניתן והודע היום א' חשוון
תשפ"ג, 26/10/2022
במעמד הנוכחים.
אליהו ביתן, שופט, סגן
הנשיאה

פאני גילת כהן, שופטת

יובל ליבדרו, שופט